

Перемога, справедливість і без'ядерне майбутнє: Концепція припинення війни Росії проти України

Центр демократії Східної Європи — Документ із викладенням позиції № 1.

CEED

JUN 15, 2026

Бачення миру, заснованого на справедливості, відповідальності та тривалій безпеці для України та всього світу.

«Війна не закінчиться, доки Росія не буде знищена — демілітаризована, денуклеаризована та розпадена на десятки

незалежних держав із власною регіональною/національною ідентичністю».

— Джеміль Керімоглу, письменник, аналітик та коментатор з питань Росії та Східної Європи.

Минуло чотири роки з часу повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Минуло дванадцять років з часу першої окупації Криму Росією та війни на Донбасі у 2014 році. Сотні тисяч українців загинули або отримали поранення. Міста лежать у руїнах. Суверенна держава зазнала систематичного знищення. Життя людей було зруйновано.

Однак усі війни закінчуються. Питання лише в тому, як.

Чи закінчиться ця війна так, що агресія та ядерний шантаж будуть винагороджені? Чи закінчиться вона так, що буде відновлено верховенство права, забезпечено безпеку Європи та зміцнено світовий порядок?

Позиція нашого Центру є чіткою: війна має закінчитися рішучою військовою перемогою України, притягненням до відповідальності російського керівництва та структурною трансформацією європейської та світової безпеки. Вона має закінчитися так, як описав Джеміль Керімоглу: з демілітаризацією, денуклеаризацією та розпадом Росії. Будь-що менше залишить Україну — і світ — вразливими до повторення.

I. Природа війни

Це не територіальне непорозуміння. Це війна російського імперського завоювання.

З 2014 року Росія:

- Анексувала суверенну територію України.

- Розпочала повномасштабне вторгнення в Україну.
- Систематично наносила удари по цивільному населенню та інфраструктурі в Україні.
- Вчинила задокументовані військові злочини та злочини проти людяності в Україні.
- Намагалася знищити українську державність та ідентичність.

Держава, яка в XXI столітті готова вести агресивну війну, вчиняючи при цьому звірства, є не просто загрозою для одного сусіда. Це системна загроза регіональній стабільності та самому міжнародному порядку.

Історія XX століття вчить, що експансіоністські режими не зупиняються добровільно. Вони зупиняються лише тоді, коли їх зупиняють.

II. Перша умова: військова поразка агресора

Одних лише гарантій безпеки недостатньо. Меморандуми без механізмів забезпечення їх виконання є марними. Будапештський меморандум 1994 року продемонстрував, що урочисті запевнення без структурного стримування можуть виявитися марними.

Україна відмовилася від третього за величиною ядерного арсеналу у світі, включаючи тактичні та стратегічні боеголовки, в обмін на гарантії безпеки. Ці гарантії не завадили вторгненню.

Сувора правда полягає в наступному:

Лише чітка військова поразка російської агресії може забезпечити незалежність України у стійкій формі.

Це означає:

- Повне відновлення територіальної цілісності України.

- Виведення російських військ з усіх окупованих українських територій.
- Знищення здатності Росії відновлювати агресію за власним бажанням.

Заморожені конфлікти — це не мир. Це відкладені війни.

Тривала стабільність вимагає чіткості: агресія має зазнати рішучої поразки.

III. Відповідальність: сучасний Нюрнберг

Після Другої світової війни союзні держави встановили принцип, який змінив міжнародне право: агресивна війна є злочином.

Нюрнберзький трибунал не просто карав за звірства. Він криміналізував сам акт початку війни.

Росія підтвердила цей принцип, взявши участь у Нюрнберзьких процесах. Тепер вона не може вдавати, що його не існує.

Тому справедливе врегулювання має включати:

- Міжнародний трибунал за злочин агресії Росії.
- Притягнення до відповідальності осіб, відповідальних за організацію та здійснення вторгнення в Україну.
- Відповідальність за задокументовані військові злочини та злочини проти людяності в Україні.

Справедливість — це не помста. Це стримування.

Без відповідальності урок для майбутніх лідерів буде простим: якщо ви виживете політично, ви зможете уникнути правових наслідків.

Цей урок не повинен залишитися без відповіді.

IV. Репарації та відбудова

Україна зазнала величезних руйнувань: зруйнована інфраструктура, знищені міста, переселені сім'ї та втрачені покоління. Союзники України також вклали мільярди у підтримку України під час війни. Усе це має бути відшкодовано.

Відбудова України має значною мірою фінансуватися за рахунок:

- конфіскованих російських державних активів;
- структурованих механізмів репарацій;
- міжнародних механізмів відбудови за зразком післявоєнної Європи.

Оборона України захистила не лише саму країну, а й весь європейський континент та інші регіони. Ці жертви мають бути визнані та компенсовані матеріально, а не лише на словах. Крім того, союзники, які підтримували Україну, також мають отримати повне відшкодування.

V. Ядерна відповідальність та збереження режиму нерозповсюдження

У центрі цього конфлікту лежить неминуче та фундаментальне питання.

Росії, яка вчинила злочин агресії проти України, прикриваючись найбільшим у світі ядерним арсеналом, не можна дозволити зберегти цей арсенал після поразки.

Дозволити Росії зберегти свій ядерний арсенал означало б зруйнувати довіру до глобального нерозповсюдження.

Україна добросовісно передала свою ядерну зброю Росії на підставі гарантії Росії щодо суверенітету України. Потім Росія порушила

свою гарантію. Якщо Росія як агресор збереже свій ядерний щит після вчинення агресії та звірств, урок для світу буде однозначним:

Ядерна зброя є єдиною реальною гарантією суверенітету.

Такий прецедент матиме катастрофічні наслідки.

Це призведе до:

- Нормалізації ядерного шантажу як інструменту політики.
- Сприяння ядерному розповсюдженню в Європі та Азії.
- Змусити саму Україну переглянути питання про ядерне переозброєння.
- Підірвати десятиліття зусиль з контролю над озброєннями.

Цей шлях не можна відкривати.

Тому довгострокове врегулювання має закріпити новий принцип міжнародної безпеки:

Якщо новий міжнародний трибунал на зразок Нюрнберзького визнає, що ядерна держава вчинила тривалу агресію та систематичні військові злочини проти іншої держави, ця ядерна держава-агресор повинна бути зобов'язана відмовитися від свого ядерного арсеналу. Це новий принцип, який має бути запроваджений і забезпечений дотриманням у міжнародному праві.

Так само, як післявоєнні Німеччина та Японія були позбавлені наступальних військових можливостей, післявоєнна Росія має пройти перевірене та забезпечене дотриманням ядерне роззброєння під міжнародним наглядом. Її ядерна зброя має бути демонтована. Її системи доставки — нейтралізовані. Її здатність до ядерного примусу — назавжди усунена.

Це не помста. Це структурне запобігання.

Це також початок давно необхідної зміни у глобальному мисленні: ядерна зброя не може слугувати страховим полісом для імперської експансії.

Якщо агресивним ядерним державам дозволити зберегти свої арсенали без змін, нерозповсюдження зазнає краху. Якщо агресія призведе до роззброєння, логіка зміниться на протилежну. Світ рухатиметься — обережно, але рішуче — у напрямку зменшення залежності від ядерної зброї.

Або ядерна зброя залишиться щитом для агресорів, або стане реліквією темніших часів.

Майбутнє глобальної безпеки залежить від того, який урок дасть ця війна.

VI. Реформування позиції Росії

Мета полягає не у знищенні Росії як нації. Це демонтаж російської доктрини імперської агресії.

Для сталого миру необхідні:

- Офіційне визнання суверенітету України.
- Відмова від експансіоністської ідеології Росії.
- Демократична трансформація Росії.
- Визнання історичних злочинів, зокрема сталінських звірств, таких як Голодомор.

Повоєнна Німеччина демонструє, що глибока трансформація можлива. Нації можуть змінюватися — але трансформація починається з поразки та правди.

VII. Зміцнення демократичних інститутів

Війна викрила слабкі місця у глобальному врядуванні.

Необхідні реформи включають:

- Оновлення діяльності Організації Об'єднаних Націй.
- Перегляд механізмів вето, які захищають триваючу агресію.
- Посилення зобов'язань щодо колективної безпеки.
- Чітке позбавлення привілейованих міжнародних ролей держав, які беруть участь у тривалій агресії та військових злочинах.

Закон без забезпечення його виконання не має сенсу. Забезпечення виконання відновлює довіру.

VIII. Ширший геополітичний контекст

Результат подій в Україні визначить глобальні очікування.

Якщо агресія досягне успіху:

- Це знизить поріг для подібних дій в інших регіонах.
- Це підсилить експансіоністські амбіції у всьому світі.
- Це послабить стримування в Європі, Азії та інших регіонах.

Якщо агресія зазнає рішучої поразки:

- Це зміцнить територіальний суверенітет.
- Це посилить стримування.
- Це підвищить ціну амбіцій територіальної експансії.

Світ спостерігає — у тому числі ті, хто оцінює власні стратегічні варіанти.

IX. Демократична відповідальність

Декларацій солідарності недостатньо. Стратегія вимагає узгодження риторики та ресурсів.

Оборона України залежала від:

- Військової підтримки.
- Фінансової підтримки.
- Співпраці в галузі розвідки.
- Сучасної технологічної інфраструктури.

Сучасні військові дії продемонстрували, що стратегічні технології — зокрема супутникові системи та мережі зв'язку — можуть визначати результат боїв. Демократичні держави повинні гарантувати, що критично важлива інфраструктура в умовах війни не може перебувати виключно у приватних руках поза межами демократичного контролю, коли на кону стоїть виживання нації.

У періоди конфліктів, що загрожують існуванню держави, держави мають законні повноваження для захисту стратегічних активів. Демократична підзвітність повинна відповідати технологічній потужності.

X. Бачення майбутнього після війни

Якщо Україна переможе, результатом буде не лише припинення бойових дій.

Це означатиме:

- Суверенну Україну, інтегровану в європейські структури безпеки.
- Оновлене НАТО, здатне до стримування.
- Європу, готову захищати власну безпеку.

- Глобальне підтвердження того, що кордони не можна змінювати силою.
- Посилений режим ядерного нерозповсюдження, заснований на відповідальності.

Мир, побудований на справедливості, є тривалим. Мир, побудований на страху, руйнується.

Висновок: визначення перемоги

Перемога для України означає:

1. Відновлення територіальної цілісності України.
2. Військову поразку російської агресії.
3. Міжнародну кримінальну відповідальність російського керівництва.
4. Виплату компенсації за геноцид, військові злочини, звірства та злочини проти людяності.
5. Репарації та відновлення України та її союзників.
6. Повернення всіх українських дітей, військовополонених та цивільних осіб.
7. Обов'язкове ядерне роззброєння Росії як держави-агресора.
8. Структурну реформу європейської та глобальної безпеки, включаючи обмеження російських збройних сил.
9. Дотримання Росією попередніх міжнародних мирних угод, підписаних, але досі не виконаних нею.

Це не максималізм. Це реалізм у ядерному світі.

Якщо держава, що володіє ядерною зброєю, може вторгнутися, спустошувати, вчиняти злочини та залишатися структурно незмінною, міжнародний порядок стає нестійким.

Якщо ж агресія призведе до поразки, притягнення до відповідальності та роззброєння, 21 століття ще може стати більш стабільним.

Перемога України — це не просто національна мета. Це випробування на те, чи право стримує владу, чи влада бере гору над правом.

Історія не судитиме цей момент за нашими словами. Вона судитиме його за нашими вчинками та структурою миру, що настане після цього.

І цей мир має гарантувати, що агресія зазнає поразки, справедливість переможе, а ядерний тиск ніколи більше не стане щитом для завоювань.